

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Mittuniversitetet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet **svenska**

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se del 1. Redogör i del 1 för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Här redogörs för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarna utformning såsom marginaler.
- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Lärarkompetens svenska språket

Inom ämnet svenska språket tjänstgör en professor, två lektorer och fyra adjunkter. I undervisningen deltar både lärare med vetenskaplig och professionsrelaterad kompetens. Lektorerna Helena Andersson och Elzbieta Strzelecka har båda erfarenhet av ämnesdidaktisk forskning. (Deras forskningsinsatser presenteras vidare under Utbildningsmiljö). Tre av adjunkterna har ämneslärarexamen i svenska för år 7–9. Adjunkt Lena Nyman-Ågren har ämneslärarexamen i svenska och historia, samt en fil. mag. i historia. Hon har mångårig erfarenhet av undervisning i svenska och historia på gymnasiet, vuxenutbildningen och Yrkeshögskolan. Hon arbetar också som medförfattare till läromedel för gymnasiet på Gleerups förlag. Adjunkt Jenny Stegermark har ämneslärarexamen i svenska/engelska/svenska som andraspråk och därtill en magisterexamen i svenska som andraspråk. Hon har mångårig erfarenhet av undervisning i svenska och svenska som andraspråk både på högstadiet, på gymnasiet och inom vuxenutbildning. Ingela Norberg har ämneslärarexamen i svenska/engelska och har undervisningserfarenhet från grundskolans senare år. Den fjärde adjunkten, Daniel Jacobsson, har också erfarenhet av undervisning i svenska på gymnasiet.

Professorn i svenska språket, Ann-Catrine Edlund, anställdes 2017. Hon har en ämneslärarexamen i svenska/franska/historia i sin grundexamen och har god erfarenhet av vetenskaplig verksamhet inom det svenska språkets didaktik: som forskarhandledare för tre avhandlingar med didaktisk inriktning och som tidigare ledamot i styrelsen för nätverket SMDI (Svenska med didaktisk inriktning). Hon har en omfattande erfarenhet av både programutveckling och undervisning inom ämneslärarutbildningen i svenska vid Umeå universitet. Hon har därtill erfarenhet av att arbeta med kvalitetsfrågor i utbildning genom sitt uppdrag som vicedekan för Humanistisk fakultet vid Umeå universitet, med särskilt ansvar för grundutbildning på grundnivå och avancerad nivå. Professorns utbildningsstrategiska kompetens är värdefull för uppdraget som ordförande i ämneskollegiet för svenska språket, som är ett av de forum på avdelningsnivå där kvalitetsfrågor i utbildning tas upp. Under 2017–2018 har hon därtill varit projektledare för "Skrivlyftet vid Mittuniversitetet" som är en skrivdidaktisk fortbildningssatsning vilken riktar sig till undervisande lärare vid lärosätet. Hon har även lagt fram förslag till fortsättning och vidareutveckling av Skrivlyftet inför 2019–2023. Under 2017 utvecklades de kurser i svenska för ämneslärare som ingår i ämneslärarutbildningen. Ann-Catrine Edlund var drivande i utvecklingen av dessa kurser.

Lärare i svenska språket medverkar också i samverkansforum för lärarutbildningarna. Lektor Helena Andersson sitter i styrelsen för RUN – det regionala utvecklingsnätverket. I RUN samverkar kommuner i Mittsverigeregionen och Mittuniversitetet kring skolledarskap och skolutveckling. I nätverkets uppdrag ingår samordning, utveckling och forskningsanknytning i förskola, fritidshem, skolverksamheter, lärarutbildning samt kompetensutveckling för parternas personal. Adjunkt Ingela Norberg har under de senaste 15 åren haft VFU-ansvar från förskola till gymnasium. I rollen som kontaktperson för VFU ger Ingela Norberg utbildning för handledare, besöker, handleder och bedömer studenter i VFU-kurser samt handleder VFU-handledare vid behov. I uppgiften som VFU-ansvarig för ämneslärarprogrammet har hon också ett övergripande ansvar för att studenter placeras hos utbildade, skickliga handledare. Där utvecklar hon verksamheten i samverkan med programansvarig och representanter från skolan. Ingela Norberg sitter

också i styrelsen för det s.k. övningskoleprojektet – projektet syftar till att utveckla en ny modell för verksamhetsförlagd utbildning för förskolan, F–3 och 4–6.

Lärarkompetens litteraturvetenskap

Inom ämnet litteraturvetenskap tjänstgör en professor, en docent, tre ordinarie lektorer och två adjunkter, som även är doktorander i ämnet. Hösten 2018 vikarierar dessutom ytterligare en docent och en lektor i ämnet.

För att i det här sammanhanget särskilt lyfta fram den didaktiska kompetensen i detta kollegium så har tre av lektorena en tydlig didaktisk inriktning i sin forskning. Peter Degerman studerar i sin avhandling med titeln *”Litteraturen, det är vad man undervisar om”*. *Det svenska litteraturdidaktiska fältet i förvandling* (2012) de senaste decenniernas litteraturdidaktiska avhandlingar. Han är för närvarande vicedekan för lärarutbildningen, har länge varit medlem av NoFa – Nordisk fagdidaktisk nätverk, och bedriver forskning om poesididaktik. Degerman har även en gedigen kunskap och erfarenhet av lärarprofessionen i form av en lärarexamen (grundlärare) och arbete som gymnasielärare i svenska och historia åren 1990–1994. Eva Nordlinder har lång erfarenhet, såväl teoretisk som praktisk, av regionala läsutvecklingsprojekt på olika utbildningsnivåer, från förskola till komvux, bl. a. ett forskningsprojekt om ”Barns smak – att välja sin läsning” med receptionsinriktning. Hon har tidigare arbetat med kursutveckling och undervisat på lärarutbildningen vid flera lärosäten, bl. a. Uppsala och Umeå. Hon är också styrelseledamot i SMDI (nätverket för svenska med didaktisk inriktning). Helen Asklungs [Schmidts] (vik. lektor och utbildad lärare) avhandling *Från vildmark till grön ängel. Receptionsanalyser av läsning i åttonde klass* (2008) är didaktiskt orienterad, liksom den forskning hon bedrivit senare. Hon är legitimerad gymnasielärare i svenska och engelska, och har arbetat som gymnasielärare 2001–2003. Till detta kan läggas att hon varit samordnare för den grupp som skrev en universitetsövergripande pedagogisk utvecklingsplan 2016/2017 och att hon varit biträdande processledare för Utbildningsstrategin vid universitetet 2017/2018.

Nämnas kan även att den vikarierande docenten Svante Lovén under en följd av år har haft ansvaret för kursen Litteraturdidaktik på ämneslärarprogrammets avslutande termin vid Gävle högskola. En av adjunkterna i kollegiet, Anna-Karin Jonasson, är utöver doktorand också utbildad lärare. Ämnets professor Sven Anders Johansson har undervisningserfarenhet från ämneslärarutbildningen (svenska) vid Umeå universitet, och är för närvarande ledamot i Forskningsberedande rådet för lärarutbildningen vid Mittuniversitetet. Roger Edholm (lektor) är i sin forskning huvudsakligen inriktad mot narratologi, fiktionsteori och samtidslitteratur. Anders E Johansson (docent) har främst ägnat sig åt modernism, genusteori och postkolonial teori, men även litteraturdidaktik, bl. a. i en artikel skriven tillsammans med Peter Degerman om Rosenblatts litteraturdidaktik.

Styrkor och utvecklingsområden

Som framgår av redovisningen ovan så finns både en bred vetenskaplig kompetens och professionsrelaterad kompetens företrädd bland undervisande lärare, både i svenska språket och svenska som andraspråk och i litteraturvetenskap. Detta är naturligtvis en styrka. Vi behöver dock stärka kompetensen i det nyinrättade huvudområdet svenska som andraspråk genom att rekrytera en lektor. För att ge stabilitet åt det ämnesdidaktiska forskningsområdet vore det önskvärt med ett antal doktorandtjänster i både litteraturdidaktik och svenskämnets didaktik. Båda ämnena saknar dock egna forskarutbildningar vid Mittuniversitetet. Genom ett samarbete med Utbildningsvetenskap vid Mittuniversitetet är en doktorandtjänst i pedagogik med inriktning mot svenskämnets didaktik under tillsättning. Tack vare ett nära samarbete med Umeå universitet finns det också möjligheter att inrätta doktorandtjänster som är gemensamma för båda lärosäten. Hur dessa tjänster kan samfinansieras och organiseras är under utredning. Ett utvecklingsområde på lång sikt är att utveckla forskarutbildningar inom svenska språket och litteraturvetenskap. För vidare diskussion om hur programmet säkerställer och följer upp kompetensbehov på lång och kort sikt, se del 1.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Utbildningsmiljö i svenska språket

Inom ämnet svenska språket vid Mittuniversitetet pågår forskning inom framför allt två områden med ämnesdidaktisk anknytning: literacy-forskning och forskning i svenska som andraspråk. Skolans största utmaning idag gäller antagligen just literacy-frågor och svenska som andraspråk: Att möjliggöra så att samtliga elever, oavsett språklig och kulturell bakgrund, får tillgång till kvalificerad läs- och skrivkompetens – en kompetens som är nödvändig för att kunna delta i dagens samhälle, i arbetslivet, i det sociala livet och för att kunna delta i demokratiska processer. Professor Ann-Catrine Edlunds forskning har de senaste tio åren varit inriktad mot literacy-området med fokus på skrivandets sociala historia i början av 1900-talet. Hon har särskilt intresserat sig för skrift i ett vardagligt sammanhang och ställt frågor som berör språknormer, identitet och modernisering. Hon har god erfarenhet av internationellt forsknings-samarbete inom literacy-området och har arbetat långsiktigt för att bygga upp ett nordiskt och internationellt nätverk med literacy-forskare – i första hand mot historisk literacy-forskning. I det nordiska och RJ-finansierade nätverket "Vardagligt skriftbruk" skapades kontaktytor mellan literacy-forskare med historisk inriktning och literacy-forskare med samtida inriktning mot läs- och skrivdidaktik. De teoretiska modeller och begrepp som används inom den historiska literacy-forskningen har hög relevans i dagens lärmiljöer och tillämpas både i ämnesdidaktisk forskning och ämnesdidaktisk praktik. I de nyligen tillskapade kursplanerna för svenska språket inom ämneslärarutbildningen har literacy-perspektivet tydliggjorts. De båda lektorernas forskningsområden vetter bland annat mot svenska som andraspråk. Lektor Helena Andersson har i sin forskning ägnat sig åt svenska som andraspråk, samtalsforskning, sociolingvistik och dessa ämnens didaktiska implikationer. Hon har bland annat studerat elevspråk och jämfört elevtexter skrivna av elever med svenska som förstaspråk, med texter skrivna av elever med svenska som andraspråk. Lektor Elzbieta Strzelecka har disputerat inom lexikal semantik ur ett kognitivt lingvistiskt perspektiv. Hennes fortsatta forskningsintresse är språkdidaktik i vid bemärkelse – svenskämnet språkliga del i skolan, främst grammatikdidaktik, läromedel, svenska som andraspråk samt lärstilar.

När det gäller forskningsanknytning av ämnet svenska språket vill vi därtill lyfta följande: framtagandet av nya kursplaner för ämneslärarprogrammet där kurslitteraturen är aktuell och forskningsanknuten både ämnesteoretiskt och ämnesdidaktiskt, kompetensutveckling av undervisande lärare samt ämnets medverkan i Mittuniversitetets strategiska utbildnings-satsning Skrivlyftet. I kvalitetsarbetet för att forskningsanknyta lärarutbildningsprogrammen är fortbildning och kompetensutveckling i ämnesdidaktisk forskning en nyckelaktivitet. Ämnets lärare följer både interna seminarier och deltar i nationella konferenser (*Svenskans beskrivning & Svenska med didaktisk inriktning*). Ämnet har under det gångna läsåret genomfört fyra ämnesdidaktiska seminarier. I tre av dessa har inbjudna forskare från Umeå universitet medverkat och presenterat studier av lärarutbildningen och en utvärdering av implementeringen av Skolverkets satsning Läslyftet i skolorna: Per-Olof Erixon. "Kampen om texten. Examensarbetet i lärarutbildningen.", Carina Hjelmér. "Progression i vetenskaplig skolning i lärarutbildning – ett utvecklingsarbete" och Katarina Kärnebro, "Erfarenheter från pågående utvärdering av Läslyftet". Vid Avdelningen för humaniora har en ämnesdidaktisk seminarier serie arrangerats månatligen som såväl svenska språkets som litteraturvetenskaps lärare regelbundet deltar i, liksom i seminarier

arrangerade av Avdelningen för utbildningsvetenskap och Forum för genusforskning. I lärarnas kompetensutveckling ingår även deltagande i nationella nätverk. "Nätverket för lärarutbildare i svenska som andraspråk" samlar lärarutbildare från så gott som alla lärosäten som har lärarutbildning. En av de viktigaste frågor som nätverket försöker driva är att få in ett flerspråkighetsperspektiv i all lärarutbildning, från förskolläro- till ämneslärarprogrammen. Nätverket har möten varje vår och någon från svenska språket (Ella Strzelecka eller Jenny Stegermark) har deltagit i dessa möten de senaste åren. Professorn i ämnet ingår i nätverket LITUM vid Institutionen för språkstudier, Umeå universitet (Literacyforskning med utbildningsvetenskaplig inriktning vid Umeå universitet).

Vid Mittuniversitetet pågår för närvarande en utbildningsstrategisk satsning, Skrivlyftet. Satsningen har det övergripande målet att stärka samtliga studenters möjligheter att utveckla sin kompetens i både akademiskt skrivande och i yrkesskrivande. Ett pilotprojekt har nyligen avslutats för vilket professor Ann-Catrine Edlund varit projektledare (2017–2018). Ytterligare en lärare från svenska språket har medverkat i projektet, Ingela Norberg. I projektet utvecklas en ämnesintegrerad skrivdidaktik med syfte att tydliggöra den konstruktiva länken för det akademiska skrivandet inom respektive ämne och utbildningsprogram. Pilotprojektet som hade en utforskande karaktär har utvärderats av en följeforskare. Lärare från tre utbildningsprogram deltog i pilotprojektet, däribland lärare från ämneslärarutbildningen där, bland annat en lärare från litteraturvetenskap.

Lärofortbildning/samverkan

Svenska språket och litteraturvetenskap har kontinuerligt genomfört fortbildning av lärare i svenska och svenska som andraspråk på alla stadier genom bland annat kurser inom Lärolyftet för alla stadier i svenska språket och litteraturvetenskap: Nyanlända elevers skolframgång 7,5 hp, Nyanländas lärande, mottagande, inkludering och skolframgång 7,5 hp, Dialogmöten med Skolverket (vt 2018). Helena Andersson och Ingela Norberg genomförde läsåret 2016–2017 en seminarierie om genrepedagogik och språkutvecklande arbetssätt vid Västermalms gymnasium i Sundsvall. I seminarierien deltog svensklärarna och även lärare i samhällsorienterande ämnen. Syftet var att höja lärarnas kompetens i språkutvecklande arbetssätt och medvetenhet i arbetet med elevernas skrivkompetenser. Hösten 2018 kommer Helena Andersson att samarbeta med regionens läs- och skrivnätverk i syfte att sprida språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Eva Nordlinder har medverkat i bl.a. en kurs om flerspråkighet i förskolan. Hon anlitas ofta som föreläsare för bibliotekspersonal och olika lärarkategorier och har drivit flera stora läs- och skrivprojekt i samarbete med länets kommuner, bl.a. poesi på gymnasiet, där även gymnasiesärskolan inkluderades.

Utbildningsmiljö i litteraturvetenskap

Av redogörelsen för personalsammansättningen i ämnets kollegium framgår att där finns en både kompetent och bred vetenskaplig miljö. Högre seminarier hålls var fjortonde dag, eller åtminstone en gång i månaden. Samtliga lärare i kollegiet bedriver forskning och publicerar sig regelbundet, adjunkterna såsom doktorander inskrivna vid Åbo universitet. Alla ingår även i nationella och internationella nätverk knutna till sin forskning. Särskilt kan framhållas det intensiva samarbete vi har med ämnet litteraturvetenskap vid Umeå universitet, inte minst vad gäller litteraturdidaktiken, ett område inom vilket våra två lärosäten bägge har gedigna traditioner bakåt. Vad gäller vårt arv vid Mittuniversitetet kan nämnas didaktiker som Lars Wolf, Örjan Torell och Eva Söderberg, vilka sedan 1990-talet gjort tydliga avtryck inom det litteraturdidaktiska forskningsområdet. Det finns således en genuin och sedan länge stabil forskningsmiljö med didaktisk inriktning hos ämnet, som också hör samman med andra lärosäten nationellt och internationellt genom olika nätverk, av vilka följande kan nämnas Nordisk fagdidaktisk nätverk, Svenska med didaktisk inriktning, Litteraturdidaktiska nätverket och Nordplus-nätverket Les i barnehaen. Värde att lyfta fram är även den interdisciplinära forskning Ulrika Lif och Helen Asklund bedrivit, bland annat tillsammans med Lisbeth Kristiansen, omvårdnad, redovisad i artikeln "Experiences on Participation in Literary Activities: Intellectual Stimuli Empower People with Mental Health Problems", publicerad i *Open Journal of Nursing*. Den visar hur litteraturdidaktik innefattar mycket mer än direkt skolnära forskning, och samtidigt hur den bredden även kan och bör ha betydelse för just den skolnära forskningen.

För att åstadkomma en tydlig koppling mellan forskningsmiljö och utbildningsmiljö strävar ämnet efter att de enskilda lärarna använder sig av och anknyter till sin egen forskning i undervisningen. Detta åstadkoms bland annat genom att den didaktiska delkursen (7,5 hp) på grundnivå innehåller seminarier

ledda av olika lärare vilka anknyter till sin forskning. En avsikt med att den särskilda didaktiska delkursen går parallellt med ämnesstudierna under hela terminen är också att det därigenom ska öppna sig möjligheter för en kontinuerlig didaktisk reflexion som relaterar till ämnesstudierna och till den undervisning som bedrivs i de kurserna. Kursen avslutas även med en uppgift som innebär reflexion över hur teori och forskning inom det didaktiska fältet hör samman med den egna praktiska verksamheten. Den sammankopplingen kommer även att vara viktig för kurser som kommer att ges senare i utbildningen, inklusive VFU-kurserna. Den mest grundläggande metoden inom litteraturvetenskaplig forskningstradition – att läsa noggrant – innebär också en praktisknära undervisningsform i vilken samtalet spelar en stor roll. Exempels didaktiska betydelse ska inte underskattas.

Självklart är gästföreläsningar och symposier även öppna för studenter, vilka uppmuntras och till och med uppmanas att delta i dessa. På så sätt ges studenterna möjlighet att få erfarenhet av hur det vetenskapliga samtalets etablering av kunskap går till.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka i utbildningsmiljön är att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Dels bedrivs forskning med ämnesdidaktisk anknytning både i svenska språket och litteraturvetenskap, dels finns inom båda ämnen också nationella och internationella nätverk med koppling till både ämnesteorier och ämnesdidaktik. Ett område som ständigt behöver utvecklas är den ämnesdidaktiska forskningen för att hålla jämna steg med utvecklingen inom det ämnesdidaktiska fältet. En doktorandtjänst i svenskämnets didaktik är för närvarande under tillsättning.

Det är fortsatt angeläget att stärka och utveckla befintlig samverkan med den verksamhetsförlagda utbildningens aktörer. Den goda kontakt som redan finns mellan kommunerna och lärosätet skapar goda förutsättningar för stärkta kontakter mellan skolans ämneslärare och universitetslärare i ämnena Svenska språket, Svenska som andraspråk och Litteraturvetenskap. För närvarande planeras dels för att universitetets ämneslärare ska besöka studenten på sin VFU-plats under VFU 2 och VFU 3, dels att verksamma gymnasielärare kan bidra med sin ämnesdidaktiska kompetens i ämneskurserna på universitetet. För vidare diskussion om utbildningsmiljön, se del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten
 - visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Universitetsämnena svenska språket och litteraturvetenskap

Undervisningsämnet svenska på gymnasieskolan representeras på Mittuniversitetet av huvudområdena svenska språket och litteraturvetenskap. Ämnesstudierna fördelas jämnt mellan båda huvudområden, vilket innebär att av de 90 hp som genomförs på grundnivå har huvudområdena ansvar för vardera 45 hp. Den avslutande VFU-kurs 3 som genomförs termin 9 är riktad mot undervisningsämnet svenska i sin helhet, där studenten alltså får möjlighet att didaktiskt tillämpa och analysera sina ämneskunskaper i såväl svenska språket som litteraturvetenskap. På avancerad nivå har studenterna en valmöjlighet. Antingen genomförs 30 hp i svenska språket eller i litteraturvetenskap. För att huvudområdena ska kunna erbjuda en stark vetenskaplig forskningsanknytning krävs att vi ger sammanhållna ämneskurser inom svenska språket respektive litteraturvetenskap, i vilka de vetenskapliga särdragen framträder tydligt. Även när det gäller ämnesdidaktisk teori och praktik skiljer sig dessa åt mellan ämnena, varför även de delarna av kurserna gynnas av nuvarande upplägg.

Den första omgången av utbildningsprogrammet är som bekant inne på sitt tredje år, endast fyra terminer har alltså genomförts till dags dato. Grundkurserna i svenska språket och litteraturvetenskap ligger på termin 4 och 5, vilket innebär att den kurs som genomförts i sin helhet är "Svenska språket, Svenska för ämneslärare 1", 30 hp (SV047G). I vår redovisning av utformning, genomförande och examination för examensmål 1–5 väljer vi därför att huvudsakligen lyfta exempel från svenska språket.

Brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde

Samtliga lärandemål som återfinns under "kunskap och förståelse" uppfyller delvis eller helt mål 1. Det breda kunnandet inom ämnesstudiernas båda huvudområden grundläggs i de 90 hp som genomförs på grundnivå i svenska språket och i litteraturvetenskap, vilket här exemplifieras med svenska språket. I den inledande kursen "Svenska för ämneslärare 1" (30 hp) är kursens syfte att ge den studerande möjlighet att utveckla grundläggande kunskap om språkvetenskapliga forskningsområden och centrala språkvetenskapliga begrepp för arbete som svensklärare i gymnasieskolan. Kursen syftar också till att ge studenten möjlighet att utveckla sin muntliga och skriftliga kompetens med stöd av den retoriska

arbetsprocessen. Studenten får även redskap att utveckla andra skribenters texter. I "Svenska för ämneslärare 3" (15 hp) behandlas det talade språkets struktur samt samtalandets, talandets och lyssnandets villkor i offentligheten. Särskild tonvikt läggs vid interaktion i skolsamtal. I kursen studeras också språken i Norden och det svenska språkets historia i ett didaktiskt perspektiv. I samtliga moment som ingår i kurserna läggs ämnesdidaktiska perspektiv på kursinnehållet, vilket säkrar att studenterna kan visa "sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen". I utformningen av lärandemål har naturligtvis också hänsyn tagits till de mål som finns framskrivna i nuvarande kursplan i svenska för gymnasieskolan. Men eftersom läroplaner är ett tidsbundet dokument som förändras över tid så problematiseras också ämnesinnehållet i rådande gymnasiekursplan.

Exempel på lärandemål under "kunskap och förståelse" i kursplanerna för Svenska språket som inbegriper brett kunnande inom ämnet är:

- redogöra för grunderna i svensk språklagstiftning
- identifiera, definiera och tillämpa språksociologiska grundbegrepp
- identifiera språkssystemets nivåer: fonologi, morfologi, syntax, textnivå, semantik och pragmatik
- identifiera och redovisa skilda skriftpraktiker och förutsättningar för skrivdidaktik och läsdidaktik i det flerspråkiga klassrummet
- beskriva drag för privata samtal samt institutionella och inom-institutionella samtals uppbyggnad och funktion.
- redogöra för vanligt förekommande samtalsstrukturer i skolkontext
- redogöra för och diskutera dagens språkpolitiska förhållanden i Norden.

Väsentligt fördjupade kunskaper och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete

Grundutbildningen i svenska språket respektive litteraturvetenskap består alltså av 45 hp i vardera ämne, eftersom gymnasieämnet svenska motsvaras av två akademiska discipliner. Detta får till konsekvens att grundkurserna huvudsakligen omfamnar bredden inom respektive ämne, särskilt den kompetens som krävs för yrkesutövningen. Ett centralt kompetensområde för svensklärare är literacy-kompetens, bland annat uttryckt i den egna skriftkompetensen, vilket fördjupas både under ämnesstudier i "Svenska för ämneslärare 1" (SV047G) och VFU-kurserna 1–3. Kursen SV047G består av fyra moment. I första momentet producerar studenterna texter för lärande och reflektion. I andra momentet beskriver de textriktighet och språkriktighet ur ett funktionellt och didaktiskt perspektiv, där även andraspråksperspektiv beaktas och andraspråkstalaras texter analyseras. I det tredje momentet läggs ett teoretiskt perspektiv på skrivande samtidigt som studenten får möjlighet att utveckla sin kompetens i akademiskt skrivande. Studenterna utvecklar också sin kompetens att granska och bearbeta egna och andras texter, samt leda ett textsamtal. I det fjärde momentet ligger fokus på textanalys, både skriftspråkliga och multimodala/digitala texter. Studentens skriftkompetens fördjupas också i samtliga VFU-kurser där ett fokus också läggs på gymnasielärarens professionsskrivande, t.ex. uttryckt i lärandemålet: "utveckla fördjupad kommunikativ förmåga i yrkesskrivande som stöd för den pedagogiska verksamheten".

De väsentligt fördjupade kunskaperna inom ämnesstudiernas huvudområden får studenten framför allt möjlighet att utveckla under utbildningens avslutande kurser på avancerad nivå (30 hp) (SV016A + LI013A). Inom dessa kurser ska studenten kritiskt och självständigt genomföra en vetenskaplig studie med relevans för yrkesverksamheten som redovisas i form av ett självständigt arbete. Studenten ges här också möjlighet att utveckla en fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. En grundläggande insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete erbjuds i grundkurserna om 45 hp. I utvecklingen av dessa kurser har vi vinnlagt oss om att synliggöra aktuell forskning, särskilt forskning kring de samhälleliga utmaningar som både samhälle och skola står inför idag: det flerspråkiga samhället, samhällets

digitalisering och nya krav på literacy-kompetens i arbetsliv och samhälle. Några av lärandemålen från kursen på avancerad nivå tydliggör detta ("Svenska språket AV" – SV016A):

- identifiera ett ämnesdidaktiskt problemområde inom språkdelen av svenskämnet med relevans för yrkesverksamheten
- redogöra för och diskutera de egna resultaten i relation till tidigare kunskap inom området
- visa relevant och väsentligt fördjupad kunskap inom det valda ämnesdidaktiska ämnesområdet samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete

Genomförande och examination

Examinationsformerna varierar under kurserna i svenska språket: Salstentamen, examinerande seminarieaktiviteter, skriftliga inlämningsuppgifter och muntlig examination förekommer. Både summativ och formativ bedömning tillämpas. Undervisningens genomförande exemplifieras nedan genom redovisning av den konstruktiva länkningen för två lärandemål i "kunskap och förståelse" i "Svenska för ämneslärare 1" (SV047G):

- redogöra för grunderna i svensk språklagstiftning
- redogöra för svensk ord- och grammatikvård samt textvård

I genomförandet av undervisningen tillämpades olika läraktiviteter. Båda lärandemålen ramades in genom föreläsningar om språklagen och svensk ord- och grammatikvård samt textvård. I klassrumsdiskussioner lyftes frågor om attityder gentemot språkliga varieteter. Studenterna gavs möjlighet att diskutera fördomar och stereotyper samt hur de i sitt framtida arbete ska förhålla sig till normer och värderingar. Det betonades också att Språklagen kan här vara en integrerad del av deras kommande yrkesvardag som gymnasielärare. Studenterna arbetade därefter enskilt och/eller i grupp för att ytterligare fördjupa sig inom dessa områden. De fick bland annat i uppgift att ta reda på mer om Sveriges minoritetsspråk och förbereda en lektionsinledning med syftet att inleda ett nytt arbetsområde med en tilltänkt klass i gymnasieskolan. Uppgiften redovisades muntligt inför studentgruppen. De val av läraktiviteter och examinationsformer som görs grundar sig i att de ska vara väl förankrade i aktuella styrdokument för gymnasieskolan så att studenterna ska känna sig väl förberedda för sitt arbete som lärare. Genom rikliga tillfällen till diskussioner får studenterna möjlighet att koppla kursens innehåll till både egna och andras erfarenheter och ståndpunkter. Tillsammans med läraren kan de därefter resonera sig fram till möjliga dilemman som kan uppstå i ett (språkligt) heterogent klassrum.

Styrkor och utvecklingsområden

Styrkor med utbildningen i ämnesstudiernas huvudområde är att den har aktuell och forskningsanknuten litteratur (som därtill uppskattas av studenterna), att det finns en stark anknytning till innehållet i LGY 11 och att uppgifter under kursen har en ämnesdidaktisk förankring. Ett utvecklingsområde är att manövrera den stoffträngsel som uppstår på de 90 hp på grundnivå som huvudområdena svenska språket och litteraturvetenskap gemensamt förfogar över. Det finns möjlighet att utveckla samarbeten mellan ämnena gällande kursmoment. Ämnena svenska språket och litteraturvetenskap har dock tämligen skilda vetenskapliga och kommunikativa traditioner. Vi väljer att se dessa olikheter som en styrka när det gäller att på ett problematiserande sätt ge studenterna vägledning in i skilda sätt att forska, skriva och tala. Ytterligare ett utvecklingsområde är digitala undervisningsformer. Den erfarenhet som vi får från distansutbildning på andra kurser bör kunna utvecklas och tillämpas i olika former av blended learning på det campusbaserade ämneslärarprogrammet. Mer lärarledd undervisning efterfrågas av studenterna – men är idag omöjligt att tillgodose utifrån den resurs som tilldelas centralt för utbildningen. Dagens gymnasieskola är flerspråkig. I första momentet i "Svenska för ämneslärare 1" grundläggs ett flerspråkighetsperspektiv. Detta perspektiv skulle dock behöva förstärkas igenom hela utbildningen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Som framkommer i del 1 så behandlar UVK-kurserna examensmålets olika delar. Här redovisas hur examensmålet uppfylls i ämnesstudierna i svenska språket och litteraturvetenskap.

Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder

Första delen av detta examensmål "visa fördjupad kunskap [...] forskningsmetoder" uppfylls delvis av B-kursen i litteraturvetenskap, då en uppsats om 7,5 hp skrivs. Här grundläggs kunskaper i vetenskapsteori och metod, och en mindre undersökning genomförs. Kunskaperna fördjupas sedan under kursen "Svenska för ämneslärare AV" 30 hp (SV016A, resp. LI013A), där studenterna skriver sitt självständiga arbete. I kursen tillämpar studenterna sina kunskaper i vetenskapsteori och ges också möjlighet att fördjupa dessa, genom val och tillämpning av teoretiska utgångspunkter och metoder för det självständiga arbetet. Detta uttrycks i lärandemålen på följande sätt:

- formulera ett syfte och forskningsbara frågor med utgångspunkt i aktuell ämnesdidaktisk forskning, samt redovisa och diskutera relevanta teoretiska ansatser med relevans för yrkesverksamheten
- välja ut och definiera vetenskapliga begrepp som tillämpas i studien
- redovisa och motivera val av metod för insamling av material och val av metod för analys

I innehållsbeskrivningen för kursen finns kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder synliggjorda, så även i kurslitteraturen: "Kursen behandlar forskningsprocessens alla delar: formulering av syfte och forskningsfrågor inom det valda ämnesdidaktiska området, utarbetande av en forskningsöversikt, *diskussion av kvantitativ och kvalitativ metod*, insamling och analys av material med medvetna etiska ställningstaganden, värdering av resultaten och den valda metoden mot bakgrund av forskningsöversikt samt diskussion av den egna undersökningens relevans för yrkesverksamheten". Kvalitativa och kvantitativa metoder har också introducerats i kurser på grundnivå, i moment som behandlar t.ex. språksociologi och språkbeskrivning.

Visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen

De flesta lärandemål i kurserna "Svenska för ämneslärare AV" (SV016A resp. LI013A) ansluter till den del av målet som berör kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen. Vi redovisar här de fyra lärandemål som har tydligast koppling mellan vetenskaplig grund och yrkesutövningen:

- identifiera ett ämnesdidaktiskt problemområde inom språkdelen av svenskämnet med relevans för yrkesverksamheten
- formulera ett syfte och forskningsbara frågor med utgångspunkt i aktuell ämnesdidaktisk forskning samt redovisa och diskutera relevanta teoretiska ansatser med relevans för yrkesverksamheten
- visa relevant och väsentligt fördjupad kunskap inom det valda ämnesdidaktiska forskningsområdet samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete
- motivera och diskutera den egna studiens relevans för yrkesutövningen

Den del av examensmålet som särskilt behandlar relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen uppfylls under de tre VFU-kurserna med en tydlig progression i särskilt i ett av lärandemålen, vilket illustreras i tabellen nedan. I VFU 1 ligger fokus på att redogöra och motivera de didaktiska valen. I VFU 2 kompletteras denna redogörelse med en ämnesdidaktisk och allmändidaktisk reflektion. I VFU 3 fördjupas reflektionen genom att också undervisningsmaterialets beskaffenhet diskuteras.

VFU 1	VFU 2	VFU 3
beskriva sin egen undervisning och motivera de didaktiska och pedagogiska valen med hjälp av en diskussion kring elevernas behov och utveckling, aktuella styrdokument och olika lärandeteorier	beskriva och reflektera kring den egna undervisningen med utgångspunkt i såväl allmän- som ämnesdidaktisk forskning och motivera de didaktiska och pedagogiska valen med hjälp av en diskussion kring elevernas behov och utveckling, aktuella styrdokument och olika lärandeteorier	reflektera kring den egna undervisningen med utgångspunkt i såväl allmän- som ämnesdidaktisk forskning och motivera de didaktiska valen med hjälp av en diskussion kring elevernas behov och utveckling, undervisningsmaterialets beskaffenhet, aktuella styrdokument och olika lärandeteorier

Genomförande och examination – relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

För att öka studenternas medvetenhet om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet används Handals & Lauvås s.k. praxistriangel i den verksamhetsförlagda utbildningen. Den fungerar som ett verktyg för att hjälpa studenterna att utveckla sin egen reflektionsförmåga om handling, teori och värdering. Modellen går igenom innan studenten går ut på VFU av VFU-kursansvarig lärare. VFU-handledarna har i sin tur mött praxistriangeln under de handledarutbildningar som samtliga handledare genomgår. Praxistriangeln utgör ett stöd under de handledningssamtal som genomförs under VFU, där också VFU-kontaktperson från utbildningen deltar vid ett av samtalen. Lärandemålet examineras genom att studentens reflektionsförmåga bedöms, dels i VFU -handledarens omdömesmatris, dels i den VFU -portfolio som studenten sammanställer över samtliga VFU -perioder och som examineras av kursansvarig lärare inom utbildningen.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka värd att lyfta fram inom litteraturvetenskap är att vetenskapsteoretisk reflektion är en axel kring vilken utbildningen rör sig redan från grundkursens början. Detta har sin grund i att ämnet tvingats till reflektion över grundläggande vetenskapsteoretiska frågor. Frågan om vad vi forskar (undervisar) om är direkt knuten till urvalet i alla våra litteraturlistor, till frågan om kanon, vars innehåll länge tagits för givet, men som idag, med all rätt, ifrågasätts både av forskare och studenter på grundnivå – samtidigt som en vetenskap behöver en tradition, ett sammanhang, att luta sig mot, för att hålla fast vid de intersubjektiva kriterier som gör den till vetenskap. När det gäller relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet finns alltså en stark koppling och växelverkan mellan teori och praktik i ämneslärarprogrammet, vilket ger synergieffekter i form av kompetensutveckling för såväl VFU-handledarna i verksamheten som ämneslärarna inom programmet. Ett framtida mål är att utveckla kursarbetslag där VFU-handledare för undervisningsämnet svenska finns med. För vidare diskussion om examensmålet, se del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 3. Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

Som framkommer i självvärderingens del 1 så ställer detta mål krav på kunskaper inom både det aktuella ämnet, ämnesdidaktik och allmäntdidaktik samt på utvecklade didaktiska och pedagogiska förmågor. I del 1 beskrivs de läroaktiviteter och de examinationer som görs i UVK 3. I ämnesstudierna examineras detta mål under den avslutande termin 10 genom ett självständigt arbete (SV016A resp. LI013A). Studenterna väljer om de ska skriva sitt självständiga arbete inom svenska språket eller i litteraturvetenskap. Svenska språkets och litteraturvetenskaps kurser är i stort sett identiska vilket möjliggör samläsning under det inledande momentet som behandlar "Forskningsplanering".

Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat

I "Svenska för ämneslärare AV" (SV016A) ingår momenten "Forskningsplanering", "Genomförande av forskning" och "Forskningsrapportering". Studenten får under kursen möjlighet att utveckla en fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata och systematisera egna erfarenheter och knyta dessa till relevanta forskningsresultat. Studenten utvecklar också kompetens för att möjliggöra utveckling av verksamheten. I momentet Forskningsplanering ska studenten bland annat "formulera ett syfte och forskningsbara frågor med utgångspunkt i aktuell ämnesdidaktisk forskning samt redovisa och diskutera relevanta teoretiska ansatser med relevans för yrkesverksamheten". Studenten genomför en studie inom ett ämnesdidaktiskt forskningsområde och bidrar därigenom till både utveckling av yrkesverksamheten och kunskapsutveckling inom ämne och ämnesdidaktik. Studenten ska också kritiskt granska eget och andras arbeten.

De lärandemål som direkt ansluter till examensmålet är följande:

- redogöra för och diskutera de egna resultaten i relation till tidigare kunskap inom området
- visa relevant och väsentligt fördjupad kunskap inom det valda ämnesdidaktiska forskningsområdet samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete
- söka, samla och värdera ett material samt motivera insamlingsmetod

Genomförande och examination

Under "Svenska för ämneslärare AV" (SV016A) hålls seminarier där studenter presenterar och opponerar på varandras texter i arbetets olika faser, ett 30 %-seminarium och 70 %-seminarium. Vid seminarierna diskuteras syfte, det valda ämnets relevans för yrket, teorier, material- och metodval, bearbetning av materialet, analys, resultat och presentationsform. Seminarierna ger studenterna träning i att diskutera och kritiskt värdera både det egna arbetet och andras arbeten. Förutom dessa seminarier ges kontinuerlig handledning. Vid slutseminariet förs en vetenskapligt förankrad diskussion där studenterna uppträder i olika roller: främst som respondent och opponerare, men även som protokollförare och aktiv diskussionsdeltagare. Det självständiga arbetet förbereds inför den slutliga examinationen genom opposition och presentation av självständigt arbete vid slutseminarium. Därefter ges studenten möjlighet att bearbeta sitt arbete innan det bedöms av examinator. Bedömningen för detta lärandemål sker utifrån ett antal kriterier som preciseras i styrdokumentet "Riktlinjer för självständigt arbete".

I det självständiga arbetet utvecklar studenten dels kompetens för att kritiskt värdera det egna arbetet, dels kompetens för att diskutera och kritiskt värdera andras arbeten. De två förberedande seminarier som genomförs under kursen ger studenten möjlighet att reflektera över den egna studien, över medstudenternas studier och över tidigare forskningsresultat. Genom att försvara sitt eget arbete och opponera på en annans students arbete vid slutseminariet utvecklar studenten ytterligare sin förmåga att värdera och tolka sina egna och andras resultat. Genom sin egen studie och seminariediskussionerna fördjupar studenten därtill sin förståelse för hur kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet kan vidareutvecklas.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka är att studenterna ges möjlighet att utveckla den kompetens som krävs för att uppnå detta examensmål under hela utbildningen med tydlig progression. De skolas tidigt in i det ämnesdidaktiska fältet redan från de första ämneskurserna på grundnivå. Deras ämneskunskaper fördjupas och utvecklas under VFU 2 och 3 då de får möjlighet att tillämpa sina ämneskunskaper och ämnesdidaktiska kunskaper i praktiken. Under UVK 3 och VFU 3 samt under det självständiga arbetet fördjupar de ytterligare sin förmåga att självständigt systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter. Ämnesdidaktiken genomsyrar hela utbildningen genom att de ämnesdidaktiska frågorna är närvarande inom kurser i olika ämnen (svenska språket, litteraturvetenskap, pedagogik, VFU) och detta utgör en mycket bra grund för det självständiga arbetet där studenten inte bara visar sin kumulerade teoretiska kunskap utan också sin förmåga att diskutera didaktiska frågor relevanta för yrkesverksamheten utifrån många olika perspektiv. Studenterna återkopplar även sina resultat till verksamheten, vilket både bidrar till att utveckla yrkesverksamheten och fungerar som fortbildning för VFU-handledare och andra lärare på skolorna. Det finns en tradition att grundlärarstudenterna presenterar sina självständiga arbeten vid öppna föreläsningar, vilket även föreslås gälla för ämneslärarstudenterna. Ett utvecklingsområde är att studenterna endast får en fördjupad inblick i ett av universitetsämnena svenska språket respektive litteraturvetenskap. Men, i och med att de båda ämnena samläses de första veckorna under det självständiga arbetet så erbjuds de inblickar i möjliga ingångar också i det ämne som de valt att inte skriva i. För vidare diskussion om examensmålet, se del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

I självvärderingen del 1 redovisas hur detta mål uppfylls under UVK. Här redovisas förmåga att tillämpa ämnesdidaktik i undervisningsämnet svenska.

Visa förmåga att tillämpa ämnesdidaktik i undervisningsämnet svenska

Grunden till ämnesdidaktisk kompetens läggs kontinuerligt under grundkurserna i svenska språket och litteraturvetenskap och uttrycks exempelvis i följande lärandemål i svenska språket som både handlar om att analysera förutsättningarna för undervisning och ämnesdidaktisk tillämpning. Här redovisas ett antal lärandemål för kurserna "Svenska för ämneslärare 1 & 3" (SV047G resp. SV042G där det framgår):

- tillämpa retorikens arbetsprocess för att planera och genomföra muntlig och skriftlig framställning (SV047G)
- identifiera och beskriva skolans skrivdiskurser (SV047G)
- analysera elevtexter och bedöma elevtexter ur ett formativt och summativt perspektiv (SV047G)
- diskutera de didaktiska förutsättningarna för skolans tal- och samtalssituationer utifrån styrdokument (SV042G)
- tillämpa styrdokumentet i didaktisk planering av undervisning om språkförhållanden i Sverige och övriga Norden i ett historiskt perspektiv (SV042G)

Genomförande och examination

Samtliga tre VFU-kurser genomförs i undervisningsämnet svenska, vilket innebär att studenten får möjlighet att utveckla sin didaktiska och ämnesdidaktiska förmåga. Vi väljer att redovisa, analysera och värdera den konstruktiva länkningen för de VFU-mål som tydligast ansluter till mål 4, där vi samtidigt visar på progressionen över de tre kurserna. I VFU 1 utvecklar studenten ett reflekterande förhållningssätt till den egna professionsutvecklingen. I VFU 2 integreras reflektionen med ämnesteoretiska och ämnesdidaktiska kunskaper. I VFU 3 utvärderas den egna ämnesdidaktiska förmågan.

VFU 1	VFU 2	VFU 3
beskriva och reflektera över gjorda erfarenheter under den verksamhetsförlagda utbildningen, koppla dem till den egna professionsutvecklingen och på så sätt visa förmåga till självreflektion kring det egna lärandet och yrkesutvecklingen	beskriva och reflektera över gjorda erfarenheter under den verksamhetsförlagda utbildningen, relatera dem till de teoretiska kunskaper som erhållits i ämnesstudierna och inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och på så sätt visa förmåga till integrering av teori och praktik samt självreflektion kring det egna lärandet och yrkesutvecklingen	utvärdera den egna insatsen och ge fördjupande perspektiv på de erfarenheter som erhållits under den verksamhetsförlagda utbildningen genom att relatera dem till kunskaper som erhållits i ämnesstudier och studier inom den utbildningsvetenskapliga kärnan

Under den verksamhetsförlagda utbildningen dokumenterar studenten sin undervisningspraktik i en portfolio och reflekterar över sina erfarenheter. Portfolion följer studenten genom alla tre VFU-kurserna. Reflektionerna rör dels integrering av praktik och teori, dels den undervisning som studenten planerar, genomför och utvärderar, men också övriga aktiviteter som sker i klass, arbetslag och kollegiet. I portfolion dokumenterar och utvärderar studenten kontinuerligt också sin egen utveckling av förmågor som är relaterade till yrkesrollen, exempelvis samarbetsförmåga och ledarskapsförmåga. Dokumentationen utgör underlag i handledningssamtalen mellan VFU-handledare och student. I VFU 2 skriver studenten också en ämnesdidaktisk rapport med reflekterande inslag. Här beskrivs till exempel planering, genomförande och utvärdering av studentens olika aktiviteter under den verksamhetsförlagda utbildningen. Läraktiviteterna motiveras utifrån teorier och den kurslitteratur studenten läst i ämneskurser. Portfolion och VFU-rapporten utgör underlag för examination av kursen. Ett konkret exempel på en reflekterande ämnesdidaktisk uppgift där studentens förmåga provas redovisas här från litteraturvetenskap, Svenska för ämneslärare 2.

- Skriv en didaktisk reflektion kring valfritt ämne som berörts under höstterminens föreläsningar och seminarier. Använd er av kursens handböcker och den vetenskapliga litteraturen för att reflektera kring ett ämne eller en fråga som berör litteraturundervisning. Den skriftliga inlämningen ska ventileras i grupp under momentets sista träff.

För den verksamhet i övrigt som utbildningen avser

Värt att framhålla gällande examensmål 4 är också att vad gäller litteraturvetenskap även finns ett krav på att vetenskapliga texter ska rikta sig till en intresserad allmänhet, att texterna ska delta i det offentliga samtalet. De blivande ämneslärarna skolas in i detta sätt att se på vetenskap som en del av det offentliga samtalet, eftersom forskningsanknytning även måste innebära att både forskares och lärares kunskaper och kompetens knyts till detta samtal.

Styrkor och utvecklingsområden

Studentens förmåga att tillämpa ämnesdidaktik kan bara bedömas i en faktisk undervisningssituation. Men inte minst lika viktig är i detta sammanhang att utveckla studentens förmåga till att reflektera över och ompröva sin planering och sitt genomförande av skilda läraktiviteter. Den digitala portfolion och den ämnesdidaktiska VFU-rapporten ger studenten goda förutsättningar att utveckla ett reflekterande förhållningssätt till den egna undervisningspraktiken. Detta är en styrka inom hela lärutbildningens organisation. Ett utvecklingsområde är att bygga en organisation så det blir möjligt för universitetets ämneslärare att göra VFU-besök hos studenterna i VFU-kurs 2 och 3. Ett andra intressant utvecklingsområde är samarbete mellan ämnena vad gäller att låta studenterna dra nytta av *olikheterna* mellan våra olika traditioner. Detta skulle kunna ge de blivande lärarna en bredd i förståelsen av sin kommande yrkesutövning och samtidigt skärpa deras syn på relationerna kunskap, didaktik och praktisk yrkesutövning. För vidare diskussion om examensmålet, se del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 1 gör en hänvisning.

I självvärderingen del 1 redovisas hur detta mål uppfylls under UVK. Här redovisas hur examensmålet uppfylls under ämnesstudier och under de examinerande inslag i VFU-kurserna som är riktade mot ämnesdidaktik.

Planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet

Under ämnesstudierna finns det kontinuerliga inslag av planering och genomförande av undervisning, där också förutsättningarna för undervisningen behandlas. Vi exemplifierar här med ett antal lärandemål från kurser i svenska språket där planering, genomförande och förutsättningar för undervisningen ingår.

- tillämpa retorikens arbetsprocess för att planera och genomföra muntlig och skriftlig framställning ("Svenska för ämneslärare 1", SV047G)
- analysera elevtexter och bedöma elevtexter ur ett formativt och summativt perspektiv (SV047G)
- diskutera de didaktiska förutsättningarna för skolans tal- och samtalsituationer utifrån styrdokument ("Svenska för ämneslärare 3", SV042G)
- diskutera didaktiska strategier för hur elevernas kommunikativa förmåga kan utvecklas (SV042G)

I syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling

I dagens gymnasieskola bedrivs undervisning i ett flerspråkigt klassrum. Det är därför angeläget att undervisande lärare kan anlägga ett flerspråkighetsperspektiv i sin undervisning i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling. Detta perspektiv grundläggs i "Svenska för ämneslärare 1", moment 1 (SV047G). Under VFU-kurserna får studenterna dessutom möjlighet att visa förmåga som också handlar om utvärdering och utveckling av undervisning och den pedagogiska verksamheten för att stimulera varje elevs lärande och utveckling. Följande lärandemål under VFU-kurserna synliggör detta särskilt, här visas också progressionen mellan de tre kurserna.

VFU 1	VFU 2	VFU 3
planera och genomföra viss undervisning med utgångspunkt i skolans styrdokument och relevanta kunskaper i ämnet och i pedagogiska och ämnesdidaktiska teorier	under handledning utveckla, planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i skolans styrdokument samt ämnesteoritiska kunskaper och ämnesdidaktisk forskning i syfte att främja varje elevs lärande och utveckling	med självständighet utveckla, planera och genomföra undervisning med utgångspunkt i skolans styrdokument samt ämnesteoritiska kunskaper och ämnesdidaktisk forskning i syfte att främja varje elevs lärande och utveckling

Genomförande och examination

Vi beskriver här den konstruktiva länkningen för lärandemålen ovan. VFU-kurs 2 och 3 infärgas av respektive ämne, för vår del alltså undervisningsämnet svenska. I kurserna planerar, genomför och utvärderar studenterna, mot bakgrund av ämnesdidaktiska teorier som de tillägnat sig i ämneskurserna, undervisningsaktiviteter inom svenskämnet på sin VFU-plats. Studenten ska utifrån läroplanen och kursplanen för gymnasieskolans mål arbeta utifrån didaktiska frågeställningar i syfte att hjälpa eleverna att nå dessa mål. Aktiviteterna planeras och genomförs med VFU-handledarnas stöd med större självständighet hos studenten som mål.Handledningssamtalen stöttar studentens didaktiska medvetenhet och reflektionsförmåga. I kursen uppmanas studenten också att undersöka hur lärare arbetar med dokumentation av de läraktiviteter som genomförs och de individuella utvecklingsplaner som upprättas för varje elevs lärande och utveckling. Även detta skrivs ned och visas/redovisas i grupp vid VFU-uppföljningen. Uppgiften examineras i form av en VFU-rapport där studenten redogör för planering och genomförande samt utvärderar, reflekterar kring och diskuterar aktiviteterna. Förutom den skriftliga rapporten presenteras rapporten muntligt inför övriga studenter och lärare i kursen. De bedömningskriterier som används utgår från: innehåll, teoretisk anknytning, ämnesdidaktisk relevans samt struktur, språk och stil.

Motivering till examinationsformen

I examinationen utvecklar studenten sin muntliga och skriftliga kompetens samt sin kompetens för att kritiskt utvärdera det egna arbetet och att diskutera och kritiskt utvärdera andras arbeten. Den muntliga redovisningen ger studenten ytterligare möjlighet att reflektera över sin och sina medstuderas planering, genomförande och utvärdering av uppgiften. Genom att försvara sitt eget arbete och opponera på en annans students arbete utvecklar studenten ytterligare sin förmåga att utvärdera och tolka sina egna och andras arbeten.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka i hela utbildningen är det goda samarbetet mellan VFU-handledare, VFU-lärare och student. Handledare och universitetslärare verkar gemensamt för att ge studenten förutsättningar att utveckla sin förmåga att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning. Under examensmål 2 beskrivs den s.k. praxistriangeln. Den är ett effektivt verktyg som både handledare, universitetslärare och student har tillgång till. En styrka är också att lika villkors-aspekter alltid beaktas, både när det gäller studentperspektiv och elevperspektiv. Som redan nämnts är Ulrika Lif, litteraturvetenskap, lika villkors-ombud för hela Mittuniversitetet. På Mittuniversitetet pågår för närvarande övningskoleprojektet som är ett utvecklingsprojekt för VFU. Där provas nya former av utbildning för handledare, organisation av den verksamhetsförlagda delen i kommunerna, och organisationen vid universitetet. För vidare diskussion om examensmålet, se del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Jämställdhetsperspektiv

Jämställdhet är en förutsättning för skapandet av en kreativ och god utbildnings- och forskningsmiljö. Ambitionen är att jämställdhet och lika villkor alltid ska finnas med i våra kurser, både vad gäller litteratur, seminarier, examination och forskningsanknytning, och då i en vid betydelse av jämlikhet och mångfald (intersektionella perspektiv). Frågan om hur vi ska förhålla oss till ett av ojämlika maktrelationer präglat samhälle omfattar alla slags nivåer från det mest abstrakta teoretiska tänkande till den allra mest praxisbundna fråga en lärare kan ställa sig, som vilken bok hon ska välja att undervisa om. För att säkerställa att en strävan efter jämlikhet och lika villkor gäller inom alla områden sker en ständig reflexion över dessa aspekter inom kollegierna och i de ärenden dessa handlägger, vilket innefattar både kursplaner, litteraturlistor och utvärderingar.

Här följer ett antal exempel på hur jämställdhet kommuniceras och förankras i utbildningen i dess helhet:

- I kursplanen för litteraturvetenskaps första termin (LI031G) ingår som lärandemål att studenten ska "redovisa medvetenhet om hur värderingar konstrueras socialt och vilken betydelse det har inom litteraturens område", och i anknytning till detta läses och diskuteras vid seminarium följande texter ur *Genusvetenskapliga litteraturanalyser* (red. Åsa Arping och Anna Nordenstam): Pil Dahlerup, "Omedvetna attityder hos en recensent"; Anna Williams, "Den kluvna litteraturhistorien"; Unni Langås, "Könets dilemma. Feminism och litteraturforskning"; Lars Elleström, "Kön och ironi – en linje i samtida svensk lyrik".
- I litteraturvetenskapens didaktiska delkurs under första terminen presenteras genus- och postkoloniala perspektiv utifrån problematiserande läsningar av dels forskning men också av Virginia Woolfs *Ett eget rum*, Joseph Conrads *Mörkrets hjärta* och Chinua Achebes *Allt faller sönder*. Genom att vi placerar detta moment i det didaktiska sammanhanget ingår självklart reflektion över hur man didaktiskt sett förhåller sig till vår samtids brännande frågor kring genusordning och rasism.
- När det gäller utvecklandet av värderingsförmåga och förhållningssätt innehåller Svenska språkets inledningstermin (SV047G) lärandemålet att studenten "ska beskriva och diskutera dagens flerspråkiga samhälle och klassrum ur ett demokratiskt perspektiv med hänsyn till gymnasieskolans styrdokument". I detta ingår naturligtvis även att ta hänsyn till de delar av styrdokumentet som behandlar jämställdhet. De kursböcker som är direkt knutna till lärandemålet är *Sociolingvistik* (red. Eva Sundgren); Stina Ericsson, "Mina heterosexuella skolår: Normkritik och skrivande i skolan" (I: Lindgren, Maria & Svensson, Gudrun (red.), *Skrivande i skolan*) samt Gunilla Molloy, *Svenskämnets roll. Om didaktik, demokrati och critical literacy*.

– I Svenska språkets kurs "Verksamhetsförlagd utbildning II" (SV048G) examineras följande lärandemål, vilka alla är direkt relaterade till jämställdhetsområdet:

Studenten ska:

- visa kunskap om skolans arbete för att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever och relatera till de erfarenheter som den studerande fått under den verksamhetsförlagda utbildningen
- kritiskt reflektera över relationen mellan skolans styrdokument och skolans praktik med utgångspunkt i konkreta exempel från såväl forskning, styrdokument som egna erfarenheter
- kunna relatera det egna ledarskapet och bemötandet av elever, föräldrar och kollegor till de etiska principer som genomsyrar läraryrket samt reflektera över hur dessa är relaterade till skolans värdegrund och samhällets grundläggande demokratiska värderingar

Utifrån redovisningen och exemplen ovan anser vi att kraven gällande examensmålet är väl tillgodosedda.

Styrkor och utvecklingsområden

Inom undervisningsämnet svenska finns en gedigen forskningskompetens vad gäller jämställdhetsfrågor, både vad gäller litteraturvetenskap och svenska språket. Nämnas kan att Anders E Johansson sedan 2007 deltagit genusvetenskapliga forskningsprojekt som *Challenging Gender* (i samarbete med Umeå universitet) och sedan 2012–2015 i *Normalization and the Neo-liberal Welfare State*, bägge projekten finansierade av Vetenskapsrådet. Nämnas kan också att Ann-Catrine Edlund är medförfattare till läroboken "Språk och kön" (2007). Vi anser även att vi på de sätt som beskrivits ovan har säkerställt att jämställdhetsperspektivet beaktas inom undervisningsämnets alla verksamheter. Naturligtvis finns utvecklingsområden: litteraturlistorna är fortfarande inte jämlika, åtminstone inte vad gäller litteraturvetenskapens kanon. Och det återstår att göra jämställdhetsfrågor än mer integrerade i forskning och undervisning, eftersom de utgör en ofrånkomlig del av kunskapssökandet, inte ett yttre tillägg. Det är inte helt lätt att förändra en samhällsordning, men vi har säkerställt dels att vi som lärare hela tiden reflekterar över och är medvetna om att den måste förändras och bär med sig dessa insikter i undervisningen, dels att studenterna tillgodogör sig forskning inom området, reflekterar över denna forskning (inte minst i förhållande till sina erfarenheter under VFU), samt att de i relation till lärandemålen examineras även gällande detta område. För vidare diskussion om jämställdhetsperspektivet, se del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Momentutvärdering och kursutvärdering

Vid Mittuniversitetet genomförs kursutvärderingar centralt som skickas till studierektor och därefter vidarebefordras till undervisande lärare, som sedan har till uppgift att sammanställa och kommentera dem vid följande ämneskollegium. Ämneskollegiet i svenska språket respektive litteraturvetenskap analyserar och diskuterar sedan hur utvärderingarna ska värderas, vilka åtgärder som eventuellt ska vidtas, vilka ändringar som bör göras osv. Vad gäller återkoppling till studenter för vi för tillfället en diskussion kring hur detta bäst ska göras. För denna diskussion har vi gott stöd av att en lektor i litteraturvetenskap även är universitetspedagogisk utvecklare vid Mittuniversitetet. Den mest värdefulla återkopplingen sker dock i direktkontakten med studenterna, där synpunkter kan diskuteras och få genomslag direkt i utbildningen, nu och i kommande årskullar.

Utvecklingsområden

Vi anser att det är viktigt att utvärderingen görs i nära anslutning till att kursen genomförts, så att studenten har möjlighet att lämna synpunkter medan erfarenheterna från kursen fortfarande är aktuella. Därför har vi nyligen anställt om att även utvärdera enskilda moment då en kurs består av flera olika moment. Utvärderingarna kommer att sammanställs enligt en framtagna mall. I sammanställningen synliggörs både undervisningens förutsättningar (t.ex. antal studenter, tilldelad resurs, utfall) och studenternas och lärarnas synpunkter. Om synpunkterna föranleder åtgärder redovisas de åtgärder som planeras, t.ex. ändrade undervisningsformer, reviderad kurslitteratur eller ändrad examinationsform. Sammanställningen presenteras därefter både för den studentgrupp som fullföljt utbildningen och den nya studentgruppen. Det är en utmaning att hitta former för utvärdering som gör att studenterna är motiverade att besvara utvärderingarna. Vi tror att kontinuerlig återkoppling av utvärderingar till nya undervisningsgrupper är en framkomlig väg för att höja svarsfrekvensen på utvärderingarna. Svarsfrekvensen på de digitala utvärderingarna har hittills varit låg (gäller alla utbildningar), varför de muntliga blir desto viktigare. Det är också angeläget att uppmuntra alla studenter att ta chansen att påverka genom att besvara utvärderingsfrågorna. För vidare diskussion om uppföljning, åtgärder och återkoppling, se del 1.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Studentinflytande eftersträvas i samtliga faser av utbildningsverksamheten: då kursplaner antas och revideras, under genomförandet av kursen och efter genomförd kurs. Studentinflytande i samband med antagning och revidering av kursplaner kräver att det finns en representant i ämneskollegiet – det organ där kursplaner fastslås. Både ämneskollegiet i svenska språket och litteraturvetenskap innefattar en studentrepresentant från ämneslärarutbildningen.

Studentinflytande under pågående kurs består huvudsakligen av att vi eftersträvar *tillgänglighet* och *flexibilitet* där så är möjligt. Studierektor och lärare är tillgängliga genom att svara skyndsamt på mail från studenter. Flexibilitet under pågående kurs gäller framför allt anpassning av undervisningsformer, t.ex. undervisningstider och praktisk utformning av grupparbeten.

Se vidare självvärderingens del 1.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Som redan nämnts har Mittuniversitetet alltså ett mycket gott samarbete med de partnerkommuner och skolor som tar emot studenter under VFU. Under VFU tillämpas praxistriangeln (Handahl & Lauvås) vid handledning av student. Modellen har implementerats i samverkan med Mittuniversitetets partnerkommuner och fungerar som redskap för att integrera teori och praktik/beprövad erfarenhet vid handledning av studenten. Den behandlas vid handledarutbildningen och också vid studenternas förberedelse inför VFU-kurs. Praxistriangeln är till hjälp för utvecklingen av studentens reflektionsförmåga i olika situationer i yrkesrelaterad praxis och består av tre nivåer: handlingsnivån, forskning och teorier samt studentens, handledarens och skolans värdegrunder. Genom samverkan utvecklas innehållet i kurserna, studenternas kunskaper, färdigheter och värderingar samt universitetets lärare och skolans VFU-handledare. En annan arena för samverkan med det omgivande samhället är genom RUN, gemensamma konferenser och seminarier. Inom RUN finns också en grupp som arbetar med en modell för kompetensväxling. Samverkan sker också genom att lärare från gymnasieskolan deltar i ämneskollegier, till exempel när kursplaner i ämneslärarprogrammet ska revideras. Gymnasielärare bidrar också med sina kunskaper i ämneskurser, exempelvis när betyg och bedömning och Nationella prov diskuteras. För vidare diskussion om arbetslivsperspektivet, se del 1.